

บทความวิจัย (Research Article)

แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3The Guidelines of School Administration Based on Corporate
Social Responsibility in School under the Udon Thani Primary
Education Service Area Office 3นุชนาถ โยศรีคุณ¹ และ กฤตย์ ชมพูวิเศษ²Nutchanat Yosrikhoon¹ & Krits Chompuwiset²ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี^{1,2}Faculty of Educational Administration, Udon Thani Rajabhat University^{1,2}

Received: December 31, 2024, Revised: January 31, 2025, Accepted: December 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม 2) เพื่อออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม 3) เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประจำปี 2566 จำนวน 332 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 ด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.37 - 0.84 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และด้านสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27 - 0.97 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านมนุษยธรรม ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านธรรมาภิบาล 2) แนวการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจมี 3 แนวปฏิบัติ ด้านกฎหมายมี 5 แนวปฏิบัติ ด้านมนุษยธรรมมี 4 แนวปฏิบัติ ด้านสิ่งแวดล้อมมี 4 แนวปฏิบัติ และด้านธรรมาภิบาลมี 7 แนวปฏิบัติ 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารสถานศึกษา, แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม

²Corresponding author, Tel.: 090 413 3655, Email address: 65120605218@udru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current state, the desired state, and the essential needs for school administration based on corporate social responsibility 2) to design the guidelines for school administration based on corporate social responsibility and 3) to evaluate the guidelines for school administration based on corporate social responsibility. The research was conducted in three phases using Mixed Methods Research. The first phase involved studying the current state, desired state, and needs in the school administration based on corporate social responsibility. The sample group comprised 332 teachers and school administrators under the Udon Thani Primary Education Service Area Office 3 for the academic year 2023, derived from stratified random sampling. The research instrument used was a questionnaire five rating scales with an index of item objective congruence ranking from 0.60 – 1.00. For the current state, the index of discrimination was between 0.37 - 0.84, with a reliability of 0.97. For the desired state, the index of discrimination was between 0.27 - 0.97, with a reliability of 0.98. Data analysis included finding percentages, means, standard deviations, and the modified priority needs index (PNI Modified). The second phase focused on designing the guidelines for school administration based on social responsibility using semi-structured interviews with five school directors under the Area Office of Udon Thani Primary Education Service Area Office 3, selected through purposive sampling and analysis of the data. The third phase, aimed to evaluate the guidelines for school administration based on corporate social responsibility. The instrument was used to evaluate with five rating scales, including: suitability, possibility, and usefulness. The results of the research were as follows: 1) The overall current state and desired state were both at a high level. The needs in school administration based on corporate social responsibility were analyzed and sorted from highest to lowest as follows: Humanitarian, Legal, Economic, Environmental, and Good Governance. 2) The guidelines for school administration based on corporate social responsibility are divided as follows: Economic aspect - 3 practices, Legal aspect - 5 practices, Humanitarian aspect - 4 practices, Environmental aspect - 4 practices, and Good Governance aspect - 7 practices. 3) The evaluation of the guidelines found that overall, they were at the highest level in every aspect.

Keywords: Guidelines, School Administration, Corporate Social Responsibility

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ได้ระบุว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาสถาบันส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญา

ไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ผู้คนในสังคม ทุกกลุ่ม หน่วยงาน และองค์กรเกิดความตระหนัก และหันมาสนใจถึงคุณธรรมความรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยความรับผิดชอบต่อสังคม หรือเรียกกัน ว่า CSR (Corporate Social Responsibility) สามารถใช้เพื่อเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ในการสร้างคนดี มีวินัยมีค่านิยมที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมเสียสละเพื่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และความยุติธรรมให้มองคุณค่าและประเมินผลสำเร็จขององค์การอย่างสมดุล 3 ด้าน คือเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการดำเนินกิจกรรมด้วยความโปร่งใสมีธรรมาภิบาล ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถประเมินความเสี่ยง และตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้อย่างครบถ้วน อันนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560)

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดสถานการณ์แข่งขันของโลก ดังนั้นทุกๆประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงต้องพยายามพัฒนาศักยภาพความพร้อม เพื่อนำพาประเทศไปสู่การแข่งขันระดับโลก การแข่งขันระหว่างประเทศในปัจจุบันนั้น นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความสำคัญและความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น องค์กรต่าง ๆ ในอนาคตต้องเตรียมความพร้อมของตนเองพร้อมที่จะแข่งขันพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจึงเป็นแรงกระตุ้นให้องค์กรต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยต้องเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของตนเอง ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหาวิธีการ เครื่องมือ และความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงองค์กรของตนเองให้มีความพร้อมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและปรับสภาพให้องค์กรอยู่รอดและมีความสามารถในการแข่งขันได้ ซึ่งไม่เว้นแม้แต่องค์กรด้านการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการแข่งขันทันทีไม่มีการสิ้นสุด ดังนั้นประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะควรเน้นในเรื่องของคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

จากการเปลี่ยนแปลงโลกแบบเดิมให้ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งฐานความรู้บนแนวคิดของตะวันตก ที่มุ่งปรารถนาเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ความมั่งคั่งและผลกำไร ที่ทำให้เงินกลายเป็นเครื่องกำหนดสถานภาพทางสังคม ไม่เว้นแม้แต่วัฒนธรรมการศึกษา ที่เก็บค่าธรรมเนียมสูงกว่าปกติ การแข่งขันทางการศึกษาสูงขึ้น ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงได้ถูกละเลยไป ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างความได้เปรียบและสร้างรากฐานความยั่งยืนสู่อนาคต โดยผู้บริหารต้องก้าวข้ามกรอบกระบวนทัศน์เดิม รวมทั้งดำเนินกิจกรรมด้วยความโปร่งใสมีธรรมาภิบาล สถานศึกษาซึ่งได้รับมอบหมายจากสังคมให้ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนในชาตินั้น “ยังขาดความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี” มากกว่าตัวแปรอื่น จากผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาในด้านการบริหารจัดการ ยังไม่มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการจากทุกภาคส่วน (จินตนา บุญบงการ, 2558)

จากเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการทบทวนภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ผู้วิจัยเห็นว่าการนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมาปรับใช้ ในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แม้ที่ผ่านมาจะมีการริเริ่มดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่ยังไม่พบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มาปรับใช้ในการบริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จึงได้ดำเนินการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นสารสนเทศทางการศึกษา ในการวางแผน ปรับปรุง หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. การออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นอย่างไร
3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยนักวิชาการดังนี้ จินตนา บุญบงการ (2545) ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550) จอย ทองกล่อมสี (2555) ประเสริฐ ทองบริสุทธิ์ (2559) ยศสรวดี กรังโกร (2560) สมพงษ์ ยิ่งเมือง และคนอื่น ๆ (2561) Carroll (1991) Bovee, Thill, Wood & Dovel (1993) Post, Lawrence & Weber (2005) ISO 26000 (2010) ได้เป็นเนื้อหาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม 5 ด้าน ดังนี้

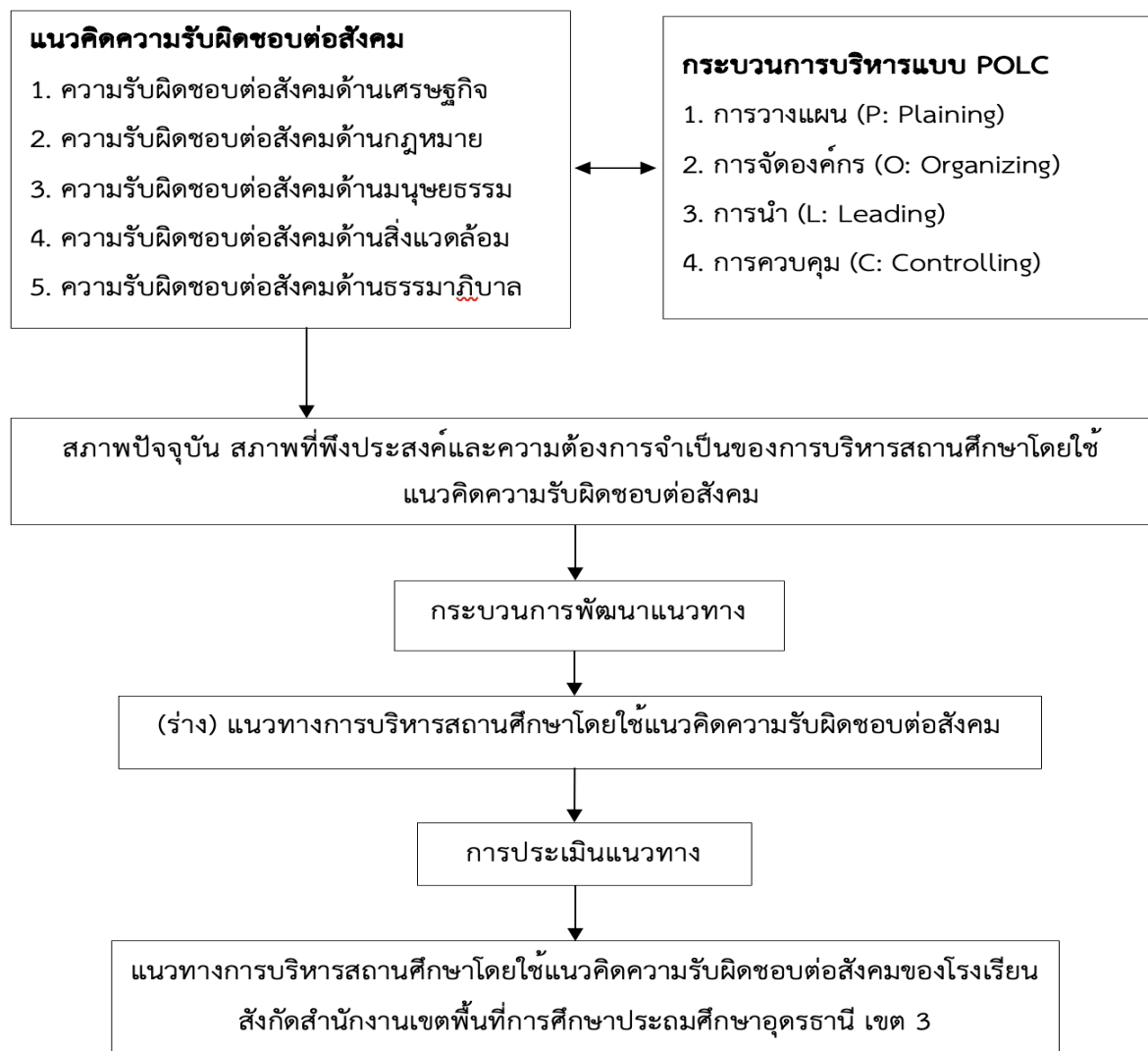
1. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล เงินบริจาค และรายได้อื่น ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ สร้างความพึงพอใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน และใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุด มีการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัดทั้งด้านเวลา ทรัพยากร แรงงานและอื่น ๆ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณภาพการให้บริการ 2) การบริหารจัดการงบประมาณ 3) คุณภาพของผลผลิต

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกฎหมาย หมายถึง การดำเนินงานภายใต้ความต้องการของสังคมให้องค์การปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่ ประกาศใช้โดยรัฐบาล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย พระราชบัญญัติการศึกษา กฎกระทรวง ระเบียบราชการข้อบังคับของสถานศึกษา และเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่มีในสังคม โดยที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษตามที่กำหนด ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามกฎหมาย 2) การปฏิบัติตามปทัสถานทางสังคม

3. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านมนุษยธรรม หมายถึง ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่ดีของสังคม สนับสนุนคนในสังคมให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีการเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ ในชุมชนและสังคม การร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนและสังคม การอุทิศตนเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมที่ตนอาศัยอยู่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย ได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การอาสาสมัคร 2) การบริจาค

4. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความตระหนกว่าการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาได้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับมากและน้อยในเรื่องใดหรือในส่วนใดบ้าง มีการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดูแลสิ่งแวดล้อม 2) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

5. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินพันธกิจของสถานศึกษาในลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ ตามแนวทางหลักการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับ อย่างมีคุณธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีความคุ้มค่าภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันอยู่บนพื้นฐานของหลักการบริหารจัดการด้วยความตระหนักในผลกระทบที่อาจขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการอย่างความโปร่งใส 2) การมีความเป็นธรรม 3) การมีส่วนร่วม ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยเป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ มีขั้นตอนและรายละเอียดดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2566 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 165 คน และครู จำนวน 1,671 คน รวม 1,831 คน จาก 203 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประจำปี 2566 กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 317 คน แต่ผู้วิจัยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพ เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967)

2. ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมแบบสอบถาม และเว็บไซต์สำหรับตอบแบบสอบถาม ทาง Google Form ทางระบบรับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดตอบแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา มาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) วิเคราะห์ สาเหตุที่นำไปสู่การเกิดความต้องการจำเป็นนั้น ๆ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การประเมินความต้องการจำเป็น คือ PNI_{modified} (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ระยะที่ 2 การออกแบบแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อ สังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 3 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept interview) โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ เป็นผู้ มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ในโรงเรียนโครงการ พระราชดำริ สถานศึกษาสีขาว โรงเรียนสุจริต โรงเรียนดีศรีตำบล และโรงเรียนคุณธรรม ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในระยะที่ 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและตีความตามกรอบแนวคิดเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์และข้อค้นพบที่สำคัญ และการตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบตามแนวของเดนซิน (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สินพันธุ์ พินิจ, 2549) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นจะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ต่างกัน

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สถานศึกษาสีขาว โรงเรียนสุจริต โรงเรียนดีศรีตำบล และโรงเรียนคุณธรรม

3. ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน ผู้รับผิดชอบดูแล โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สถานศึกษาสีขาว โรงเรียนสุจริต โรงเรียนดีศรีตำบล และโรงเรียนคุณธรรม ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ใน 3 ประเด็น ได้แก่ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์ โดยแบบประเมินมีลักษณะ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และมีข้อคำถามปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. นำแบบประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมนุษยธรรม ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านธรรมาภิบาล

2. แนวการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 3 แนวปฏิบัติ ด้านกฎหมาย จำนวน 5 แนวปฏิบัติ ด้านมนุษยธรรม จำนวน 4 แนวปฏิบัติ ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 แนวปฏิบัติ และด้านธรรมาภิบาล จำนวน 7 แนวปฏิบัติ

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมรายด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งที่องค์กรจะพึงกระทำเพื่อรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงานขององค์กร เริ่มตั้งแต่การป้องกัน รักษา ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจากองค์กรออกไปสู่สังคม สถานศึกษาเป็นองค์กรที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะเป็นองค์กรที่ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกรูปแบบ ดังที่ ประเสริฐ ทองบริสุทธิ์ (2559) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการบริหารจัดการสถานศึกษาที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคม การมีส่วนร่วมในการมุ่งสร้างประโยชน์กับชุมชนและสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการกำหนดให้จรรยาบรรณและมนุษยธรรมเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมรายด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีความต้องการที่จะพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากเป็นหัวใจหลักในการดำเนินงาน และเป็นพันธะที่สถานศึกษาดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ จนบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะ

เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา ด้วยการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างจิตอาสาบริการสาธารณะ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักนิติธรรม ปทัสถานทางสังคม และ ธรรมภิบาล จากการศึกษาของสถานศึกษา ดังที่ พิพัฒน์ นนทธารณ์ (2553) ได้กล่าวว่า จุดสูงสุดของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เป็นหัวใจหลักของการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่พึงจะมีได้โดยความสมัครใจ ไม่หวังผลตอบแทน โดยองค์กรที่ดีงามจะต้องเป็นบรรษัทพลเมืองที่ดีในการช่วยเหลือและใช้ทรัพยากรให้แก่ชุมชนและปรับปรุงคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมด้านมนุษยธรรม ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านธรรมาภิบาล ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมด้านมนุษยธรรม เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษาต่าง ๆ แม้ว่าสังคมอาจจะไม่ได้รับรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านนี้ได้อย่างชัดเจน แต่ก็มี ความคาดหวังให้องค์กรประพฤติปฏิบัติอย่างในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมตลอดจนแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยสมัครใจ โดยมิได้ถูกบังคับโดยกฎหมายหรือจริยธรรม เช่นการดำเนินธุรกิจที่ให้ความสำคัญต่อมนุษยธรรม เป็นความปรารถนาดีเอื้ออาทรและห่วงใยคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ซึ่งควรกำหนดเป็นนโยบาย เป็นวัฒนธรรมขององค์กรหรือจรรยาบรรณที่ทุกคนและทุกระดับถือปฏิบัติและมีส่วนร่วมโดยไม่ต้องให้มีกฎข้อบังคับ กฎหมายกำหนด หรือเรียกร้อง ดังที่ อำนาจ ธีระวนิช (2547) ได้กล่าวถึง ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่ดีของสังคม สนับสนุนคนในสังคมให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

2. ผลการออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 5 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ คือ สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง วางแผนการปฏิบัติการจัดการด้านงบประมาณ วางแผนบริหารงบประมาณ เพื่อใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ ตรงตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ยึดถือความถูกต้อง และความคุ้มค่า โดยนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความเชี่ยวชาญด้านงบประมาณ และกำกับติดตามการใช้งบประมาณ จัดหลักสูตรระยะสั้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ มีการศึกษาเศรษฐกิจ เตรียมสมรรถนะ ที่จำเป็นต่ออาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วน ให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังที่ ศรีนทร์รัตน์ เสริฐปัญญา (2554) กล่าวว่า กุญแจสู่ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีวิธีการดำเนินงานที่สำคัญ คือ องค์กร หน่วยงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าร่วมกำหนดวางแผนการจัดการด้านงบประมาณโดยเข้ามาเป็นคณะกรรมการของสถานศึกษา ร่วมสร้างเครือข่ายบริหารงบประมาณ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

2.2 ด้านกฎหมาย คือ จัดประชุม ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดประสงค์ ในการส่งเสริม การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และกฎหมายแก่นักเรียนและบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการ ออกแบบหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อบุคคลในองค์กร ให้ป้องกันการทุจริต การให้หรือรับสินบนทุกรูปแบบ ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความไว้วางใจระหว่างกันขององค์กร โดยรับฟังความคิดเห็น เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึง ลด

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน และมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็ก สนับสนุนให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา กฎหมายของภาครัฐ และจารีตประเพณีของท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย พัฒนาระบบการยุติธรรม มีการลงโทษทางวินัยที่ชัดเจน จัดให้มีช่องทางในการร้องทุกข์ มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง ดังที่ อีริพร ทองชะโชค (2556) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานภายใต้ความต้องการของสังคมให้องค์การปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่ประกาศใช้โดยรัฐบาล จึงมุ่งเน้นการการดำเนินงานในลักษณะที่ยินยอมปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบต่าง ๆ พร้อมจัดการบริหารที่อย่างน้อยที่สุดตอบสนองข้อกำหนดขั้นต่ำของกฎหมาย

2.3 ด้านมนุษยธรรม คือ จัดประชุม ศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการช่วยเหลือบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดประสงค์ โดยการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กร ยอมรับความคิดเห็นต่าง แต่งตั้งคณะทำงาน ออกแบบหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคคลในองค์กร มอบหมายให้ครูจัดตั้งชมรมจิตอาสา รับสมัครนักเรียนด้วยความสมัครใจ จัดหาทรัพยากรในการดำเนินงาน มีช่องทางการบริจาคที่หลากหลาย เช่น เว็บเพจ เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ผู้บริหารมีการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นต่าง ปฏิบัติต่อ ทุกคนอย่างเท่าเทียม มีการวิเคราะห์ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน และนำมาปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ ดังที่ แครอล (Carroll, 1991) ได้กล่าวถึง การตอบสนองความคาดหวังของสังคมด้วยความเป็นพลเมืองดีขององค์กรธุรกิจ อาจรวมถึงกิจกรรมที่เป็นการกระทำที่สนับสนุนความผาสุกของมนุษย์หรือความสัมพันธ์อันดี โดยทั้งผู้บริหารและลูกจ้างมีส่วนร่วมโดยการเป็นอาสาสมัครเพื่อร่วมช่วยเหลือสังคมท้องถิ่น หรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชน สังคมให้ดีขึ้น

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม คือ จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มอบหมายงาน และกำหนดมาตรการในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เรียน และชุมชนในการสร้างวัฒนธรรมการอนุรักษ์ และปกป้องสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการในการกำจัดมลพิษทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการกำหนดเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อบังคับ สนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีการตรวจบันทึก รายงานทบทวนปริมาณแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น น้ำเสีย ของเสีย ก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด ให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างรู้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้งดทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลอง ร่วมกันอนุรักษ์พลังงานในสถานศึกษา เช่น การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้พลังงานทดแทน เช่น โซลาร์เซลล์ คำนึงถึงผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เตรียมพร้อมให้นักเรียนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติ ภาวะโลกร้อน และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) (2548) ได้กล่าวถึง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลก บวกกับปัจจัยการใช้ทรัพยากรที่ซับซ้อนเกินกว่าความจำเป็น ก่อให้เกิดมลภาวะทั้งทางน้ำ อากาศ ขยะ สารพิษ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนตามมา โดยภาวะโลกร้อนดังกล่าวจะกระทบต่อมนุษย์และระบบนิเวศต่อไป ดังนั้น ธุรกิจจึงมีหน้าที่ ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน

2.5 ด้านธรรมาภิบาล คือ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค เท่าเทียม โดยปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีมาใช้ปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ดุลพินิจ จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยุทธศาสตร์ วางแผนงาน นโยบาย วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่มุ่งมั่นให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม สนับสนุนให้ผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียน มีจิตสำนึกความโปร่งใส หรือ แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ สุจริต มีกระบวนการตรวจสอบความเป็นธรรมทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมิน

พิจารณาการให้คำตอบแทนแก่บุคลากรอย่างเป็นธรรม ยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ต่อต้านการผูกขาดและการ
อธรรมทุกรูปแบบ สนับสนุนรางวัล เกียรติบัตรแก่ บุคลากรและนักเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เพื่อ
เชิดชูเกียรติหรือสร้างแรงจูงใจให้สังคมร่วมสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสต่อไปในอนาคต เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสองทางให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลด
ปัญหาที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่งเสริมบุคลากร ครู ให้มีความรู้ตามหลักวิชาการ เป็นที่ปรึกษาด้าน
การให้เป็นธรรมแก่นักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ สร้างจิตสำนึกความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติต่อ
เพศ เชื้อชาติ หรือสถานะทางสังคม ดังที่ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations
Development Program, UNDP) (2015) ได้กล่าวถึง การมีความโปร่งใส (Transparency) เพื่อให้ประชาชน
ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงกระบวนการ สถาบัน และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องได้ จะต้องมีการจัดหาข้อมูล
ข่าวสารอย่างเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจและสามารถติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยมีองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความ
รับผิดชอบต่องานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ดังนำเสนอใน
ตาราง และภาพที่ 2

ข้อที่	แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
1. การวางแผน (P – Planning)	
1.1	สถานศึกษาจัดประชุม ชี้แจง วางแผนการปฏิบัติการจัดการด้านงบประมาณ วางแผนบริหาร งบประมาณ เพื่อใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ ตรงตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ยึดถือความถูกต้อง และความคุ้มค่า โดยนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้
1.2	จัดประชุม ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดประสงค์ ในการส่งเสริมการให้ความรู้และสร้าง จิตสำนึกการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และกฎหมายแก่นักเรียนและบุคลากร
1.3	จัดประชุม ศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการช่วยเหลือบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ ร่วมกัน กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดประสงค์ โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กร ยอมรับความคิดเห็นต่าง
1.4	จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มอบหมายงาน และกำหนดมาตรการในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เรียน และชุมชนในการสร้างวัฒนธรรมการอนุรักษ์ และปกป้องสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการในการกำจัดมลพิษทั้งทางตรงและทางอ้อม
1.5	จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยุทธศาสตร์ วางแผนงาน นโยบาย วิสัยทัศน์และ เป้าหมายที่มุ่งมั่นให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม
2. การจัดการองค์กร (O - Organizing)	
2.1	พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความเชี่ยวชาญด้านงบประมาณ และกำติดตามการใช้งบประมาณ
2.2	จัดหลักสูตรระยะสั้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ มี การศึกษาเศรษฐกิจ เตรียมสมรรถนะ ที่จำเป็นต่ออาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สนองต่อความ ต้องการของทุกภาคส่วน ให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อที่	แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2.3	แต่งตั้งคณะทำงาน ออกแบบหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคคลในองค์กร ให้ป้องกันการทุจริต การให้หรือรับสินบนทุกรูปแบบ
2.4	แต่งตั้งคณะทำงาน ออกแบบหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคคลในองค์กร มอบหมายให้ครูจัดตั้งชมรมจิตอาสา รับสมัครนักเรียนด้วยความสมัครใจ
2.5	จัดหาทรัพยากรในการดำเนินงาน มีช่องทางการบริจาคที่หลากหลาย เช่น เว็บเพจ เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น
2.6	มีการกำหนดเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อบังคับ สนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีการตรวจบันทึก รายงานทบทวนปริมาณแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น น้ำเสีย ของเสีย ก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น
2.7	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมิน พิจารณาการให้ค่าตอบแทนแก่บุคลากรอย่างเป็นธรรม ยึดมั่นความถูกต้องดีงามต่อต้านการผูกขาดและการฉ้อราษฎร์บังหลวงทุกรูปแบบ
2.8	เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสองทางให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดปัญหาที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน
3. การนำ (L - Leading)	
3.1	ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความไว้วางใจระหว่างกันในองค์กร โดยรับฟังความคิดเห็น เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึง ลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน
3.2	ผู้บริหารมีการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นต่าง ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม มีการวิเคราะห์ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน และนำมาปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ
3.3	สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด ให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างรู้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม รมรงค์ให้ทั้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลอง ร่วมกันอนุรักษ์พลังงานในสถานศึกษา เช่น การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้พลังงานทดแทน เช่น โซลาร์เซลล์
3.4	สนับสนุนให้ผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียน มีจิตสำนึกความโปร่งใส หรือ แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ สุจริต มีกระบวนการตรวจสอบความเป็นธรรมทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน
3.5	สนับสนุนรางวัล เกียรติบัตรแก่ บุคลากรและนักเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เพื่อเชิดชูเกียรติหรือสร้างแรงจูงใจให้สังคมร่วมสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสต่อไปในอนาคต
3.6	ส่งเสริมบุคลากร ครู ให้มีความรู้ตามหลักวิชาการ เป็นที่ปรึกษาด้านการให้ความเป็นธรรมแก่นักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ สร้างจิตสำนึกความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ เชื้อชาติ หรือสถานะทางสังคม
4. การควบคุม (C - Controlling)	
4.1	ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่อง สิทธิมนุษยชน และมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็ก สนับสนุนให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา กฎหมายของภาครัฐ และจารีตประเพณีของท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อที่	แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
4.2	พัฒนากระบวนการยุติธรรม มีการลงโทษทางวินัยที่ชัดเจน จัดให้มีช่องทางในการร้องทุกข์ มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง
4.3	คำนึงถึงผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเตรียมพร้อมให้นักเรียนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติ ภาวะโลกร้อน และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป
4.4	สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค เท่าเทียม โดยปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ดุลพินิจ



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ด้านมนุษยธรรม มีค่าความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด และพิจารณารายชื่อย่อย พบว่า สถานศึกษาตระหนักถึงปัญหาและเอาใจใส่ในการแก้ปัญหา รวมทั้งเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จึงควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ สนับสนุนให้นักเรียนและบุคลากรตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคล เพื่อพัฒนาการศึกษาต่อไป

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรนำแนวทางไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในทำวิจัยครั้งต่อไป ควรกำหนดสถานที่ในการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชั้น เพื่อจะได้ทำการทราบถึงบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาต่อไป
3. ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพิ่มเติม เพื่อเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ต่อไป
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ ฯ: ครูสภา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จอย ทองหล่อมสี. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- จินตนา บุญงบการ. (2558). จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2555). แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ. กรุงเทพฯ: เมจิกเพลส.
- ธีรพร ทองชะโชค. (2556). ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่). พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ ทองบริสุทธิ์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2553). การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร. กรุงเทพฯ: อิงค์ ปิยอนด์บุ๊คส์.
- ยศสราวดี กริ่งไกร. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(4), ตุลาคม-ธันวาคม.
- ศรินทร์รัศม์ เสริฐปัญญา. (2554). การพัฒนาการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรธุรกิจในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดบรรษัทภิบาล. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สมพงษ์ ยิ่งเมือง. (2561). *การศึกษาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สินพันธุ์ พินิจ. (2549). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ อีระวนิช. (2547). *การจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซี.วี.แอล.
- Bovee, C. L., Thill, J. V., Wood, M. B., & Dovel, G. P. (1993). *Management*. New York: McGraw-Hill.
- Carroll, A. B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organization Stakeholders. *Business Horizons*. 34(4), 39-48.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- International Organization for Standardization. The (ISO). (2010). *ISO 26000: Guidance on Social Responsibility International Standard*. Geneva: International Organization for Standardization.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 – 610.
- Post, J. E., Lawrence, A. T., & Water, J. (2005). *Business and Society: Corporate Strategy, Public Policy, Ethics*. Boston: McGraw-Hill/Irwin.
- United Nations Development Program (UNDP). (2015). *GOVERNANCE*. Retrieved 25 May 2023 from <http://mirror.undp.org>.